

географском смислу, Грлић с правом тумачи Хегелову мисао као оцену да у наше доба постоји *много већа потреба за знаношћу о уметности* него што је то било у временима када је уметност *сâма собом* задовољавала наше потребе!

Премда Цимерман тврди да за Хегела естетско сазнаје представља тек претходни или припремни ступањ за право сазнање, а да лепо има вредност само уколико се њиме сазнаје *истинито*, Хегел у естетици не види само филозофско тематизовање једне сфере, већ *филозофску допуну уметности*. Наиме, захтев за научним третирањем уметности долази *из сâме уметности*, јер уметност тек у науци добија своју праву потврду! Грлић сматра да је велика заблуда изједначити *судбину естетике са судбином уметности*, истичући да се управо укидањем одређених оквира и координата естетског омогућује потпунији, слободнији и виталнији размах уметничког у његовом непредвидивом животу, а никако не њена смрт, „смрт естетскога омогућује живот уметничкога, а не обратно!“. Уколико се има у виду да је Хегелова филозофија указала и на развој појмовног, и на наговештаје уметничких праваца након апсолутне моћи уметности као апсолутне форме духа, оправдано је закључити да је, тек када дух престане примарно да се манифестује кроз уметност: могућа и разнолика уметност и естетика која је проучава!

КРИТИЧКЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ ХЕГЕЛОВЕ ЕСТЕТИКЕ

„Хегел је порицао будућност,

а никаква будућност неће порећи Хегела“ (Блох).

Размере и садржину критичких интерпретација Хегелове естетике представио је W. Oelml ller у тексту „Хегелов став о крају уметности и проблем филозофије уметности после Хегела“, нагласивши да би се критика Хегеловог естетичког става могла изложити на следећи начин: „Хегел је на основу своје мањкаве естетичке и историјске свести, на основу своје хибридне гностичке филозофије, на основу системске присиле своје филозофије апсолутног духа, на основу обичног